

El temps que corre

Mites: glòria i derrota, 2

Joan F. Mira

Continuant, dubte més encara que, si haguérem preguntat quin és aquest "mal d'Almansa", la major part de la gent "del carrer" haguera sabut en què consistia i per què. La imatge de Felip V enemic del país, odiat i posat cap per avall, és també amb tota probabilitat un producte de l'erudició decimonònica i de la ideologia elemental de la Renaixença. Abans de ser, és clar, un emblema negatiu aprofitat i difós pel nou nacionalisme valencià de l'últim mig segle. I qui diu Felip V, diu la crema de Xàtiva, els socarrats, els maulets, i més encara el general Basset. No es tracta, doncs, d'un relat mitificat, tradicional i popular, que haja servit de base per a una elaboració ideològica, sinó més aviat al contrari: és la ideologia la que ha promogut la mitificació. Fenomen, d'altra banda, ben habitual en totes les ideologies nacionals, començant per les que elaboren i promouen els estats. Justament, en el cas valencià, la ideologia i la mitificació del complex narratiu "Almansa-derrota i pèrdua-maulets, etc." és molt difícil d'encaixar dins del relat oficial de la ideologia espanyola. En conseqüència, les institucions oficials valencianes, fidels al relat històric de l'espanyolitat assumida, han mirat de reduir al mínim la projecció pública i el sentit central de la memòria mateixa del 25 d'abril. Com a complement o resultat de la imatge d'una història de moltes glòries i una derrota fatal, hi ha la imatge accessòria de la recuperació. En l'esquema narratiu "esplendor-decadència-recuperació", el petit mite de la Renaixença ha cobert (molt relativament...) la funció de garantir que la desaparició del subjecte col·lectiu no ha estat total ni definitiva, que encara conservem part d'allò que teníem o que érem, que no hem deixat d'existir, que d'alguna manera hem "renascut", hem tornat a la vida (som també "fills de la morta viva"?). Aquest relat, però, que persisteix al llarg de més de cent anys—diguem que des de mitjan segle XIX a mitjan segle XX—, i que és recuperat i transformat a partir dels anys seixanta del segle passat, es concretà bàsicament en elements simbòlics, poètics, emocionals i historicistes, i per tant la seua difusió va quedar reduïda als cercles socials que en participaven. El complex "Renaixença" (poesia, llemosí, llengua valenciana antiga i recobrada, jocs florals, ratpenatisme, etc.) no arribà a ser assumit i acollit per allò que en solem dir "el poble": Llorente no va ser Verdaguier, per entendre'ns.

No ho pogué ser, entre altres coses (a banda la diferència de valor literari), perquè al País Valencià la "mitologia" espanyola importada o imposada tenia ja una difusió i penetració social molt intensa i molt poc contrastada o rebutjada. L'esquema narratiu castellanoespanyol (Numancia i Viriato, els visigots, Covadonga i Don Pelayo, Cid Campeador, Reyes Catòlics, Amèrica i conquistadores, Siglo de Oro, Imperio, Guerra de Independència, etc.), va ser progressivament assumit com a propi a través de la ideologia i l'acció dels polítics valencians, de l'escola, dels llibres i els diaris, o de l'actuació

dels municipis: per exemple, multiplicant els noms de places i carrers en honor de Cervantes o Lope de Vega, Pizarro i Hernán Cortés, Isabel la Catòlica o el Cid. En la narració espanyola i castellanocèntrica, les glòries valencianes poden trobar un lloc, certament, si són glòries per "ofrenar-les" a Espanya. I la ciutat de València pot augmentar el seu crèdit o el seu paper, si és "València del Cid" (almenys amb gran avinguda i gran estàtua), i encaixa així en un mite arquetípic castellà. Així estem encara, ací i en això estem encara, i no veig que ningú—ningú amb poder, és clar, i en primer lloc les institucions públiques i qui les governa—tinga cap interès a canviar de camí: es deuen sentir molt còmodes amb els mites importats. Tan còmodes, que les "glòries" són alienes, quan no són només immobiliàries o de "marxa triomfal" regional, i les derrotes es commemoren com si foren petits accidents d'una història feliç. D'una història espanyola, òbviament, és a dir castellana.

"... en això estem encara, i no veig que ningú—ningú amb poder, és clar, i en primer lloc les institucions públiques i qui les governa—tinga cap interès a canviar de camí: es deuen sentir molt còmodes amb els mites importats. Tan còmodes, que les 'glòries' són alienes, quan no són només immobiliàries o de 'marxa triomfal' regional, i les derrotes es commemoren com si foren petits accidents d'una història feliç"